

ВЫКАРЫСТАННЕ ПРАЕКТНАЙ ТЭХНАЛОГІІ ПРЫ ВЫВУЧЭННІ ТЭМЫ “ГІСТОРЫЯ І СУЧАСНАСЦЬ БЕЛАРУСКАЙ ТЭРМІНАЛОГІІ І ТЭРМІНАГРАФІІ” Ў МЕЖАХ ДЫСЦЫПЛІНЫ “БЕЛАРУСКАЯ МОВА (ПРАФЕСІЙНАЯ ЛЕКСІКА)”

А.В. Шаранава

*Магілёў, Міждзяржаўная адукацыйная ўстанова
вышэйшай адукацыі БРУ*

На сучасным этапе *актуальным* з’яўляецца пошук новых падыходаў да арганізацыі працэсу адукацыі, выкарыстоўвання педагагічных метадык, якія накіраваныя на актыўную пазнавальную дзейнасць навучэнцаў. *Мэта* дадзенага даследавання – паказаць эфектыўнасць праектнай дзейнасці пры вывучэнні дысцыпліны “Беларуская мова (прафесійная лексіка)” студэнтамі нефілалагічнага профілю.

На сучасным этапе найважнейшымі задачамі навучання становяцца фарміраванне ў моладзі здольнасці самастойна і творча мысліць, планаваць дзейнасць, здабываць веды і прымяняць іх на практыцы ў розных сітуацыях, эфектыўна супрацоўнічаць у розных па сваім складзе групам, быць адкрытым для новых кантактаў і культурных сувязей, лічыць і размяркоўваць рознага кшталту рэсурсы, быць гатовымі да асваення прафесіі, да атрымання адукацыі на працягу ўсяго жыцця. Фарміраванню падобных кампетэнцый спрыяе выкарыстанне праектнай дзейнасці.

Яна ўзнікла ў выглядзе праектнай тэхналогіі яшчэ ў XVI ст., а на мяжы XVIII–XIX стст. стала метадам навучання, які папулярны і сёння. Джон Дзьюі, адзін з тэрэтыкаў названага метаду, прапаноўваў “будаваць навучанне праз яго мэтазгодную дзейнасць, арыентуючыся на яго [дзіцяці] асабісты інтарэс і практычную неабходнасць атрыманых ведаў у далейшым жыцці” [2, с. 149].

Матэрыял і метады. У артыкуле аналізуецца працэс стварэння алгарытма дзейнасці па праекце “Тэрміналагічныя слоўнікі”, які можа быць рэалізаваны пры вывучэнні тэмы “Гісторыя і сучаснасць беларускай тэрміналогіі і тэрмінаграфіі” (Тыпавая праграма па вучэбнай дысцыпліне “Беларуская мова (прафесійная лексіка)” ТД-І.1554/тып.).

Вынікі і іх абмеркаванне. Аналіз метадыкі падрыхтоўкі праектаў дазваляе вылучыць асноўныя этапы работы над ім: 1) падрыхтоўка і планаванне; 2) даследаванне (аналітычны этап); 3) вынікі і высновы (этап апрацоўкі інфармацыі); 4) прадстаўленне (прэзентацыя атрыманых вынікаў работы) і ацэнка вынікаў работы і працэсу ў цэлым [1, 3, 4].

На першым этапе фармулюецца мэта – падрыхтаваць міні-слоўнік тэрмінаў па сваёй спецыяльнасці. Задачы праекта – ахарактарызаваць найбольш вядомыя тэрміналагічныя слоўнікі па розных сферах навукі і культуры, узгадаць імёны выбітных лексікографіаў; прааналізаваць асаблівасці структуры саміх тэрміналагічных слоўнікаў і асобных артыкулаў у іх; падбраць словы, якія неабходна ўнесці ў слоўнік, і падрыхтаваць да іх артыкулы; прадумаць канцэпцыю рэкламнай кампаніі, якая магла б быць рэалізавана для папулярызацыі праекта.

На гэтым жа этапе выкладчык разам з навучэнцамі распрацоўвае рабочы план з указаннем тэрміну выканання асобных этапаў праекта, фарміруе міні-групы (звычайна 2–4 чалавекі), якія будуць займацца асобнымі яго задачамі, вызначае форму справаздачы, звычайна гэта прэзентацыя, якая аб’ядноўвае ўсе назапашаныя матэрыялы.

На другім этапе адбываецца пошук інфармацыі па асобных модулях праекта.

Модулем 1 займаецца група “гісторыкаў”, якія рыхтуюць і прэзентуюць інфармацыю пра прынцыпы выпрацоўкі навуковай тэрміналогіі ў 1920–1930-я гг., крыніцы фарміравання беларускай навуковай тэрміналогіі, вядомых лексікографіаў. Ва ўмовах той ці іншай мясцовасці мэтазгодна ўзгадаць мясцовага ўраджэнца. На Магілёўшчыне гэта, напрыклад, Максім Гарэцкі – адзін з пачынальнікаў беларускай лексікаграфіі. Ён аўтар “Руска-беларускага слоўніка” (разам з братам Гаўрылам Гарэцкім), “Беларуска-расійскага слоўнічка”, “Практычнага маскоўска-беларускага слоўніка” (разам з Міколам Байковым).

Модуль 2 распрацоўваюць “лексікографы”. Гэта работа высокага (прадуктыўнага творчага) ўзроўню, бо неабходна вызначыць мінімальны аб’ём слоў, па ўзоры вядомых выданняў скласці план слоўнікавага артыкула і

непасрэдна падрыхтаваць тэкст, падабраць з падручнікаў прыклады ўжывання вызначаных тэрмінаў. “Асноўныя жанры апублікаваных тэрміналагічных слоўнікаў належаць да перакладных і тлумачальных” [5, с. 33]. У гэтай сувязі мэтазгодна ў слоўнікавых артыкулах даць не толькі пераклад слова з рускай на беларускую мовы, але і патлумачыць яго.

Узорам для стварэння праекта тэрміналагічна слоўніка могуць быць наступныя выданні: Варанец, В.І. Руска-беларускі тлумачальны слоўнік медыцынскіх тэрмінаў : для студэнтаў лячэбнага, педыятрычнага, медыка-псіхалагічнага, медыка-дыягнастычнага факультэтаў : [больш за 3000 медыцынскіх тэрмінаў] / В.І. Варанец. – Гродна : ГДМУ, 2011. – 230 с., Паўловіч, А. А. Беларуская-рускі аўтатранспартны слоўнік : каля 8000 тэрмінаў / А.А.Паўловіч, В.А.Сяргеева, Г.А.Самко. - Мінск : БНТУ, 2005. – 123 с., Краевская, Н.П. Русско-белорусский словарь электротехнических терминов / Н.П. Краевская, Б.В. Гринберг, В.П. Красней. – Минск : Вышэйшая школа, 1993. – 135 с. і інш.

Модуль 3 . Папулярываваць праект можна ў сацыяльных сетках (УКантакце, Instagram, Facebook) або месенджарах (Viber, Telegram і інш.). Міні-група “блогераў і фатографуў” рыхтуе рэкламныя тэксты, пасты ў спецыяльна створаным блогу, фатографуе этапы працы. Цікавымі могуць быць апытанкі сярод выкладчыкаў і студэнтаў.

Модуль 4. Дзейнасць міні-групы “рэдактары і дызайнеры” пачынае і заканчвае праект. Ужо з самага пачатку яе ўдзельнікі распрацоўваюць агульную мастацкую канцэпцыю справаздачнай прэзентацыі, вызначаюць асаблівасці тэкставага афармлення, фарматы ілюстрацыйных матэрыялаў. У канцы праекта менавіта яны працуюць з агульнай інфармацыйнай базай, праводзяць канчатковае рэдагаванне.

На трэцім этапе інфармацыя канчаткова апрацоўваецца, падводзяцца вынікі праекта. Выкладчык павінен кантраляваць адбор матэрыялаў і іх сістэматызацыю, праводзіць выніковыя кансультацыі. Менавіта на гэтым этапе можа прайсці праверачная работа з улікам адукацыйна-выхаваўчых задач, вызначаных праграмай.

На чацвёртым этапе паказваецца прэзентацыя, друкуецца “Тэрміналагічны слоўнік”. Вынікі праекта можна прадстаўляць як у асобнай студэнцкай групе, так і ў некалькіх падобнага ці аднолькавага кірунку падрыхтоўкі.

Заклучэнне. Прапанаваныя вышэй формы працы:

1. Спрыяюць фарміраванню вызначаных вучэбнай праграмай кампетэнцый і ствараюць падмурак для належнага асэнсавання праблемнага поля іншых дысцыплін гуманітарнага цыкла праз паэтапнае назапашванне фактаў гісторыка-культурнага і лінгвістычнага характару.

2. Садзейнічаюць рацыянальнай арганізацыі працы навучэнцаў, як самайстойнай падрыхтоўчай, так і на занятках, фарміруюць навыкі адбору з

вядомага матэрыялу актуальных для пэўнага праекта фактаў і ўменне най-
больш эфектыўна іх выкарыстоўваць.

1. Гузеев, В. В. Планирование результатов образования и образовательная технология / В. В. Гузеев. – М. : Народное образование, 2001. – 240 с.
2. Джурицкий, А. Н. История педагогики : учеб. пособ. для студентов пед. вузов / А. Н. Джурицкий. – М. : ВЛАДОС, 2000. – 432 с.
3. Ковардакова, М. А. Проектный подход в управлении качеством образовательного процесса в высшей школе [Электронный ресурс]/ М. А. Ковардакова. – Режим доступа: https://www.ulsu.ru/media/documents/Проектный_подход_в_управлении_fZrwUZA.pdf. – Дата доступа: 01.10.2022.
4. Новые педагогические и информационные технологии в системе образования / Е. С. Полат, М. Ю. Бухаркина, М. В. Моисеева, А. В. Петров ; под ред. Е. С. Полат. – М. : Академия, 2002. – 272 с
5. Плотнікаў, Б. А. Беларускае слоўніцтва : вучэб. дапам. / Б. А. Плотнікаў. – Мінск : Акадэмія кіравання пры Прэзідэнце Рэспублікі Беларусь, 2003. – 135 с.